

Umumi Maden Durumu

Türkiye Madenciliğinin 1945 Bilançosu

Dünyayı saran ikinci (genel savaşın 1945 yılın'da sona ermiş bulunmasına rağmen tansın sağlanamaması dolayısıyla milletler arası ekonomik ve ticarî münasebetlerde endişeli tereddütler ve fiyat kararsızlıkları ıdevam edip (gitmektedir. Memleketimiz ticareti için özel (bir mevkiî bulunan Avrupa ise baştan başa harap ve bitkin bir halde (bulunduğundan ekonomik durumu, henüz aydınlanmamıştır. Bunlara rağmen madenciliğimizde sistemli ve programlı çalışmalar sayesinde, 1945 senesinde az da olsa yine bir gelişme görülmüş ve başlıca

yeraltı mahsullerimizde 1944 senesine nazaran biraz tezayüt kaydedilmiştir.

Bu (gelişmeyi tebarüz ettirmek için türlü maden istihallerimiz üzerinde ayrı ayrı durmayı faydalı buluyoruz.

Taşkömürü:

1945 yılında 1944 e nazaran taşkömürü istihali biraz artma gösterir. Bununla muvazi olarak imrarratta da artma olmuştur. Aşağıda 1944 - 1945 senesinin muhtelif aylarında taşkömür istihsal ve imrarratını gösteren (bir cetvel ve grafik vazolunmuştur.

A Y L A R	1 9 4 4		1 9 4 5	
	İstihsalât	İmrrarat	İstihsalât	İmrrarat
Ocak	314.572	153.215	315.369	175.343
Şubat	261.674	168.149	308.763	157.184
Mart	322.639	193.704	311.882	198.452
Nisan	381.984	204.336	326.054	217.122
Mayıs	318.935	210.353	329.979	222.904
Haziran	305.632	182.991	301.859	194.614
Temmuz	314.152	174.108	335.075	199.662
Ağustos	324.709	183.548	314.714	180.841
Eylül	234.897	154.974	247.126	152.048
Ekim	316.968	155.306	340.085	155.210
Kasım	244.894	154.589	238.402	141.438
Aralık	298.692	141.540	350.397	150.998
Y E K Ū N	3.559.848	2.076.863	3.719.708	2.145.816

1944 yılı ile mukayesede istihsalde 159.860 ton, %4,5, bir artış kaydedilmiştir. İmrrattaki artış ise %3.32 kadar olup 69.853 tona tekalbül eder.

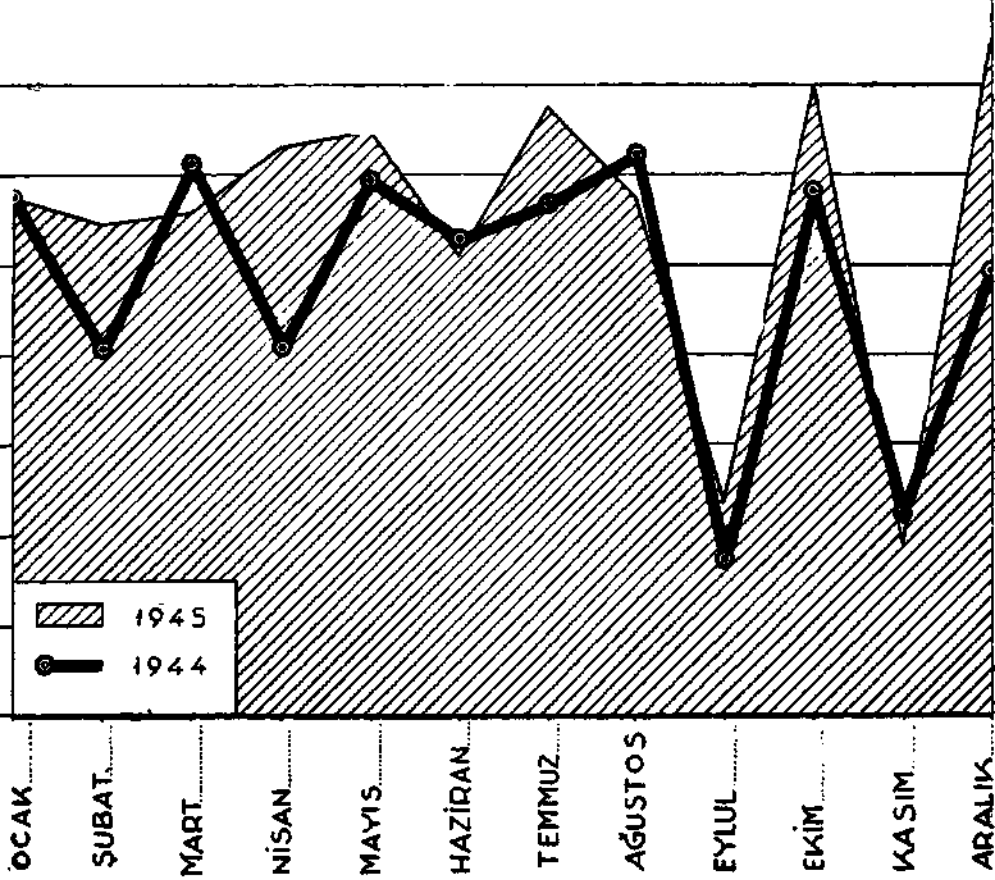
1945 yılında sömükok ve briket istihsaline verilen taşkömürü ile sömükok ve briket imal ve satışlarında kayda değer bir

TON
400

1944'e 1945 yıllarında aylara göre Taşkömür
İstihsalimiz

50
İLAVESİLE
ÜÇ SIFIR 0

200

Neşriyat H91050

fark yoktur. Aşağıdaki cetvelde 1945 yılının muhtelif aylarında sömük ve briket

imal ve satışları ile (bunların imaline tahsis olunan taşkömürü miktarları gösterilmiştir.

AYLAR	Kok ve Briket imaline verilen kömür	S ö m i k ö k		B r i k e t	
		İstihsal	Satış	İstihsal	Satış
Ocak	7.967	4.871	1.917	1.345	1.164
Şubat	6.904	4.386	2.175	842	1.271
Mart	9.012	4.829	2.878	2.502	2.438
Nisan	10.060	4.235	4.886	4.363	4.820
Mayıs	10.260	4.457	6.427	4.567	4.754
Haziran	7.654	4.582	6.494	3.056	3.168
Temmuz	6.679	4.772	7.126	2.147	1.987
Ağustos	6.836	4.727	7.225	1.892	1.401
Eylül	6.725	4.635	5.349	1.319	1.369
Ekim	6.447	4.842	6.426	674	283
Kasım	6.373	4.782	6.033	—	448
Aralık	7.174	4.795	2.611	985	929
Y E K Ū N	92.091	55.913	59.547	23.692	24.032

Linyit:

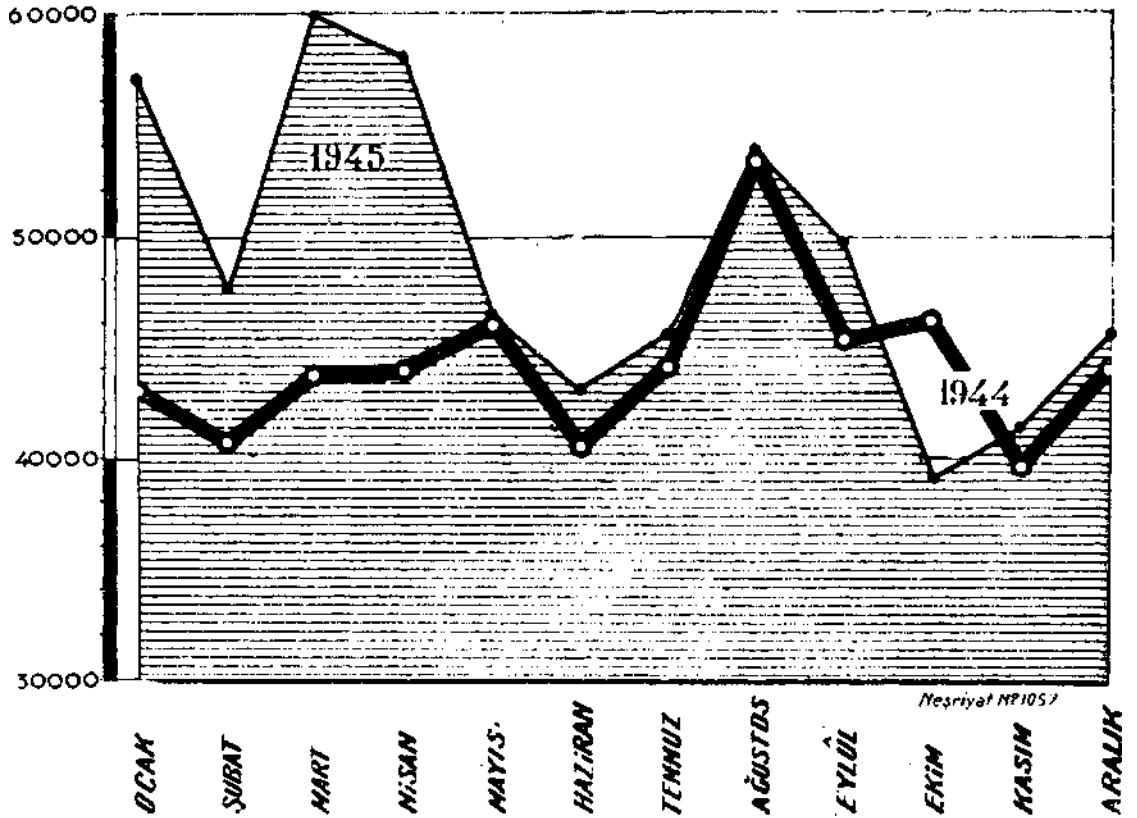
Karşıda 1945 senesinde muhtelif ocaklardan yapılan istihsalât ve imrarat miktarları gösterilmiştir (ton olarak).

istihsal 1944 de 698.829 ton ve imrarat 615.661 ton idi. istihsalde %3.2 kadar bir artma olmuştur. Buna mukabil imrarat ise azalma gösterir.

Garp Liğnitleri işletmesinin 1944 - 1945 yılları aylara göre istihsalât ve imraratını gösterir cetvel (ton hesabıyla) ve grafik aşağıdadır:

Madenin İsmi	İli	İstihsal	İmrarat
Çeltek	Amasya	93.241	91.713
Mahmutlar	Ankara	65	63
Şahnalı	Aydın	4.012	3.830
Kızıldere	»	58	75
Küre	Bilecik	1.092	1.120
Sultandere	Burdur	2.686	2.715
Çavuşlu	Edirne	400	400
Sandıköy	İzmir	298	297
Balabandere	»	1.182	1.150
Yeniköy	»	285	242
Kızılbük	Kütahya	17.901	14.658
Değirmisaz	»	188.474	133.588
Tavşanlı	»	192.388	125.946
Soma	Manisa	209.805	184.567
Derearpaseki	»	214	—
Gemerek	Sivas	704	720
Diğer Ruhsatlı 15 Maden		10.339	9.092
Y E K Ü N	—	721.222	570.182

1944 ve 1945 YILLARI AYLARA GÖRE GARP LİNYİTLERİ İŞLETMESİ İSTİHSALI

A Y L A R	1 9 4 4		1 9 4 5	
	İstihsal	Satış	İstihsal	Satış
Ocak	43.121	34.250	57.100	42.514
Şubat	40.695	33.770	47.657	34.231
Mart	43.690	38.849	59.903	45.814
Nisan	43.958	36.699	58.216	43.809
Mayıs	46.145	41.258	46.510	37.974
Haziran	40.656	38.182	43.179	38.121
Temmuz	44.197	40.398	45.659	37.728
Ağustos	53.582	44.610	54.006	34.392
Eylül	45.451	37.025	49.827	37.962
Ekim	46.324	39.170	39.278	29.695
Kasım	39.669	36.358	41.506	31.475
Aralık	44.128	41.092	45.775	30.377
Y E K Ū N	531.814	461.688	588.615	444.002

1944 de 531.814 ton linyit istihsaline mukabil 1945 yılında 588.615 ton linyit çıkarılmış ve bu suretle istihsal fazlalığı %10.68 i bulmuştur.

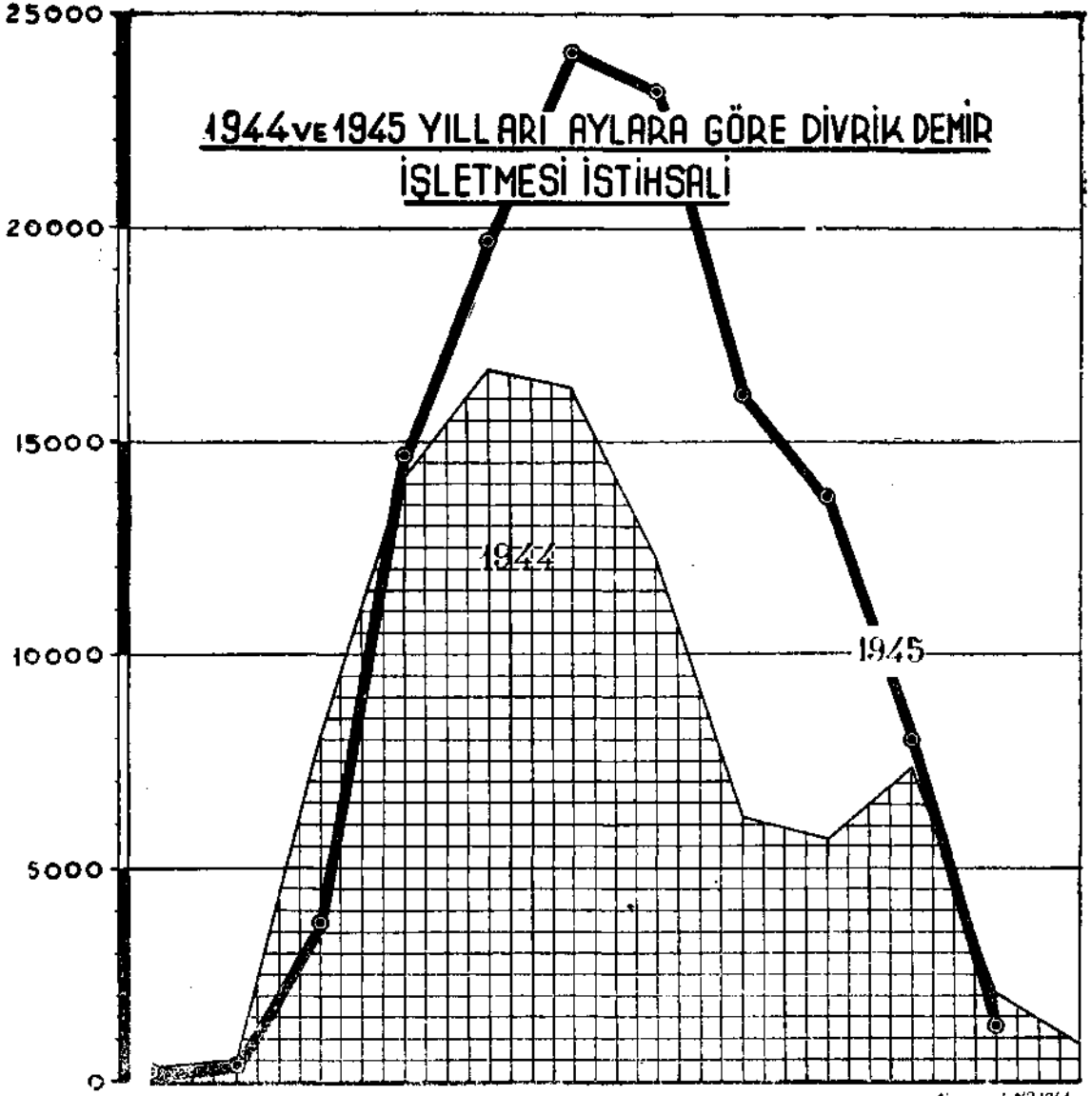
Demir:

Divriği Demir işletmesinin 1944 ve 1945 yılları aylara göre demir cevheri istihsalı ve satışları (ton hesabıyla) şöyle dir.

A Y L A R	1 9 4 4		1 9 4 5	
	İstihsal	Satış	İstihsal	Satış
Ocak	293	2.962	241	11.012
Şubat	489	5.549	407	9.137
Mart	8.062	10.488	3.681	9.262
Nisan	14.080	18.093	14.664	13.543
Mayıs	16.696	19.498	19.729	14.634
Haziran	16.269	15.240	24.129	15.857
Temmuz	12.264	14.656	23.228	10.589
Ağustos	6.173	5.999	16.110	3.339
Eylül	5.713	2.620	13.730	5.551
Ekim	7.375	2.363	8.004	2.428
Kasım	2.093	2.332	1.338	3.100
Aralık	923	7.922	—	3.116
Y E K Ū N	90.430	107.720	125.261	101.588

Bundan başka 1944 ve 1945 seneleri aylık demir cevheri istihsalı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

1945 senelik demir cevheri istihsalin, de 1944 senesine göre %30,5 nisbetinde bir tezyüt görülmüştür.

Resim: 1 N° 1055

Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları müessesesinin 1945 yılında aylara göre başlıca istihsal miktarları ton hesabıyla şöyledir.

Kok farikasının 1945 tali maddeleri istihsalı ise ton olarak şöyledir:

A Y L A R	Ham Demir	Ham Çelik	Hadde Mamulleri (Profil Yekûn)	Muhtelif Borular	İzabe Koku
Ocak	6.543	5.339	4.033	738	17.941
Şubat	5.047	4.535	3.432	484	16.356
Mart	6.417	6.854	4.344	306	18.899
Nisan	5.835	5.617	4.643	321	17.924
Mayıs	5.523	5.667	5.431	392	16.251
Haziran	2.897	1.416	4.400	390	15.830
Temmuz	5.508	7.079	3.872	320	21.104
Ağustos	6.065	5.951	3.349	303	20.463
Eylül	6.006	4.439	3.373	313	19.088
Ekim	6.954	5.391	3.920	370	20.080
Kasım	6.518	6.533	3.549	389	20.550
Aralık	6.211	5.364	4.743	370	22.804
Y E K Ü N	69.524	64.185	49.079	4.686	227.290

Amonyom sülfat	2.232
Yol katranı	5 1 1
Yağlar	2.339
Ham naftalin	452
Saf naftalin	305
Zift	6.344
Motor benzolü	2.330
Saf Tolulol	12
Solvent nafta	96
Kok tozu	5.376

Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi Süperfosfat ve Sülfirik Asit Fabrikaları 1945 yılı istihisalleri (ton olarak):

Süperfosfat	5.362
Sülfik Asit 60° Be	6.720
Sülfik Asit 66° Be	1.377

Kromit:

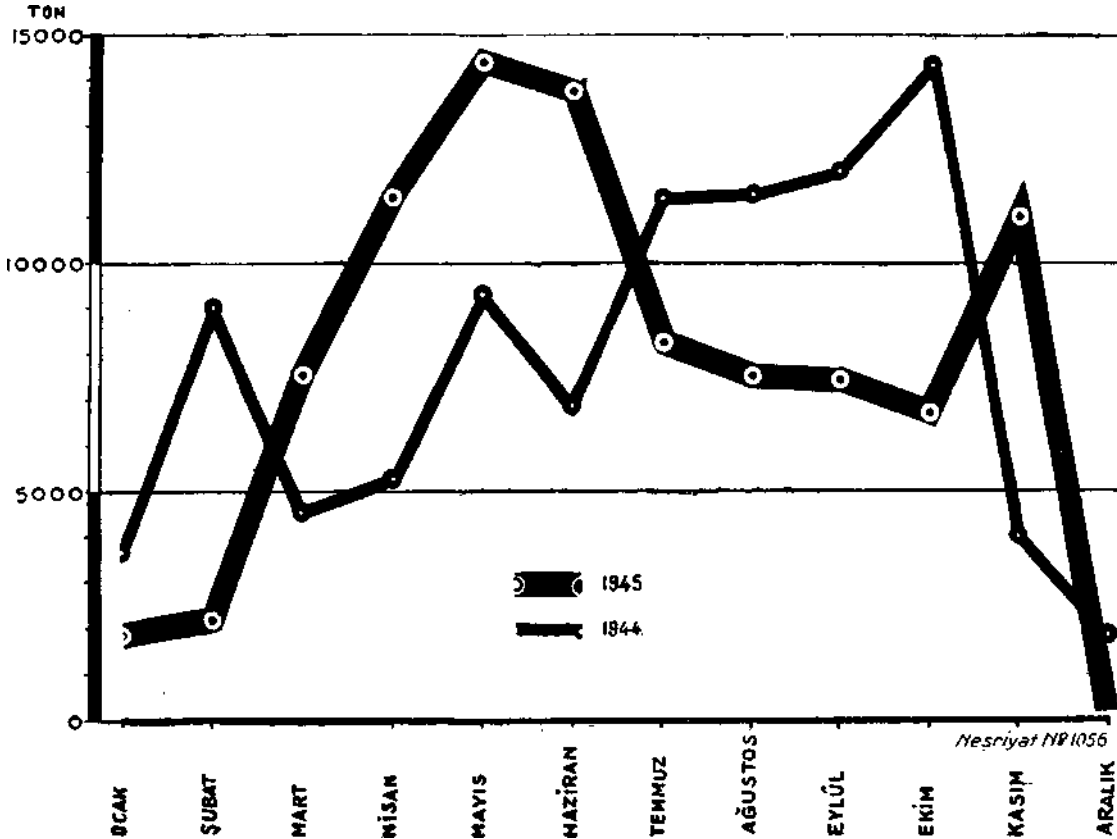
Önemli bir *ihraç* malımız bulunan kromit istihisalizimiz, 1945 de (harpten barış eko-

nomisine geçişin yavaş olması sebebiyle dünya piyasasında hasil olan durgunluk yüzünden, azalmıştır. Aşağıdaki cetvel ve grafikler bu hususta açık bir fikir verebilir.

1945 yılında muhtelif madenlerin istihisalat ve imraratı (ton hesabıyla) :

Madenin İsmi	İli	İstihsal	İmrarat
Atbükü	Antalya	54.002	3.304
Akcaalan	Balıkesir	1.749	1.182
Guleman	Elâzığ	83.137	30.750
Başören	Eskişehir	5.490	1.380
Taştepe	>	200	3.493
Kuruçördü	>	882	445
Kaman	>	1.656	—
Hatayda 4 Maden	>	1.348	1.424
Dümrek	Kütahya	21.894	11.961
Maden	Muğla	23.107	21.019
Bezkes-Dalaman	>	1.294	1.663
Bülüçlü	>	1.010	92
Sandalagzı	>	372	—
Kazandere	>	605	500
Y E K Ü N	—	146.997	77.204

1944 VE 1945 YILLARI AYLARA GÖRE ŞARK KROMLARI İŞLETMESİ İSTİHSALI

1944 - 1945 yılları Şark Kromları işletmesinin aylara göre istihsali (ton hesabıyla) şöyledir:

Aylar	1944	1945
Ocak	3.700	1.932
Şubat	9.950	2.228
Mart	4.623	7.577
Nisan	5.277	11.505
Mayıs	9.366	14.458
Haziran	6.914	13.859
Temmuz	11.486	8.288
Ağustos	11.560	7.578
Eylül	12.068	7.494
Ekim	14.430	6.806
Kasım	4.093	1.174
Aralık	1.894	238
	95.361	83.137

Bakır:

Piyasa durgunluğu ve fiyat kararsızlığı yüzünden 1945 yılında da bakır stoklarımız satılamamış ve zarurî olarak bakır istihsalimiz azaltılmıştır.

Kuvarshan madenindeki rezervlerin tükenmiş olmaları dolayısıyla bu işletme 1945 yılı ortalarına doğru kapatılmıştır. Ergani bakır madeninin 1944 ve 1945 seneleri aylara göre istihsal ve satışları (ton hesabıyla) aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir:

A Y L A R	Ergani Bakır 1 9 4 4		Ergani Bakır 1 9 4 5	
	İstihsal	Satış	İstihsal	Satış
Ocak	900	106	880	57
Şubat	820	615	850	141
Mart	900	439	930	589.5
Nisan	950	740	830	7
Mayıs	370	820	280	281
Haziran	850	226	990	112
Temmuz	950	486	365	76.5
Ağustos	880	71	795	132
Eylül	880	16	880	281
Ekim	825	49	715	196
Aralık	830	30	779	121
Aralık	895	98	750	190.5
Y E K Ü N	10.650	3.696	9.544	2.814.5

1945 yılında Kuvarshan bakırının istihsali 304 ton ve satışı da 300 ton olarak kaydedilmiştir.

Aşağıda 1945 yılında Ergani bakır istihsalât ve satışı grafik olarak gösterilmiştir:

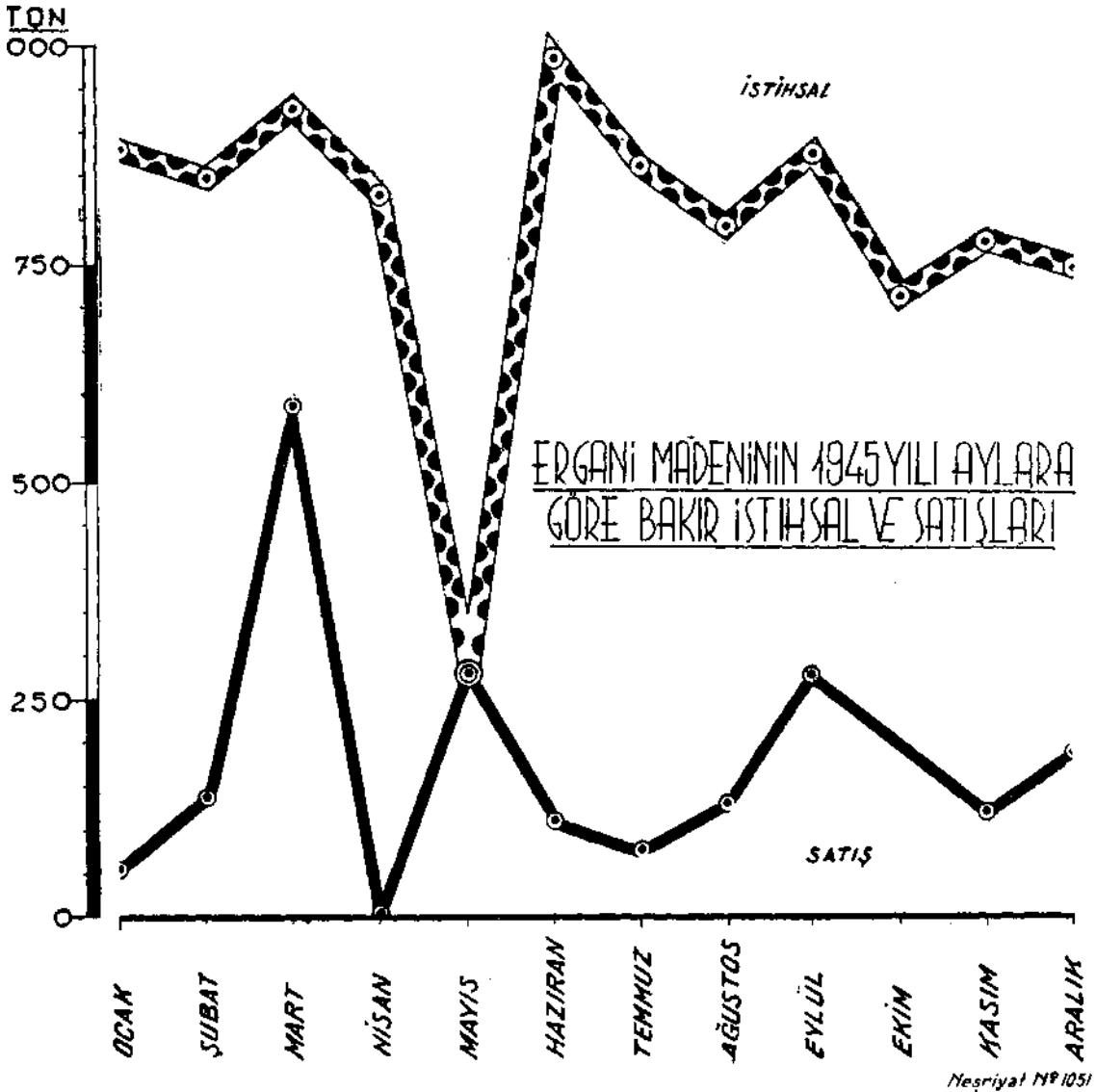
Diğer madenlerimiz:

Amyant: Eskişehir ve Kütahya'daki

iki madenden 1945 senesi içinde 138 ton istihsal yapılmış ve 35 ton sevk edilmiştir.

Antimuan :

Turhal antimuan cevheri istihsali 21 tonu bulmuş ve 1944 e nazaran bir düşüklük gösterilmiştir. Buna mukabil imrarat 35 tonu bularak 1944 satışının 3,5 misline erişmiştir. Bundan başka Balıkesir - Korucu

madeninden de 66 ton antimuan istihsal edilmiştir.

Cıva:

izmir ili Karaburun - Ahırlı eriva madenlerinden istihsale 1945 yılında da devam edilmiş ve 158 şişe ova istihsal edilmiştir, 172 şişe cıva ,da aynı sene içinde satılmıştır.

Borasiit:

Balıkesir'in Susurluk ilçesindeki Sultançayıırı borasiit madenlerinden 1945 yılında da 5034 ton borasiit istihsal edilmiş ve 2130 ton da sevk edilmiştir.

Lületaşı:

Eskişehir ili Merkez ilçesinde bulunan (Kemikli ocağından 1945 senesi içinde

817 sandık lületaşı istihsal edilmiş ve 509, sandık satılmıştır.

Manganez:

Kütahya ve Eskişehir'deki 7 madenden 1945 de 5.095 ton istihsal edilmiş ve 3.752 ton satılmıştır. 1944 yılına nazaran istihsal üç misline yaklaşmış ve imrarat da dört mislini aşmıştır.

Magnezit:

Eskişehir'de işletilen iki ruhsatlıyetli magnezit ocağından 1945 deki istihsal ve imrarat şöyledir:

	İstihsal	İmrarat
Ham	770	397
Kalsine	138	59
	908	456

Maden suları:

Maden Suyu Adı	1 9 4 4		1 9 4 5	
	İstihsal	Satış	İstihsal	Satış
Afyonkarahisar	700.464	694.174	680.615	630.615
Kisarna (Trabzon)	10.320	10.320	145.351	145.351
Uludağ (Bursa)	9.917	9.876	34.992	34.692
Y E K Ü N	720.701	714.370	860.958	810.658

Teknik bir arıza yüzünden Eylül ayı sonundan itibaren Afyonkarahisar'da 2 ay müddetle istihsalât yapılamamıştır.

Tuz:

1945 yılı zarfında 193.284 ton tuz satışa çıkarılmıştır .

Kükürt:

Keçiborlu Kükürtleri işletmesinin

Zımpara:

1945 yılında zımpara istihsalâtımız ve imrarat aşağıda gösterilmiştir:

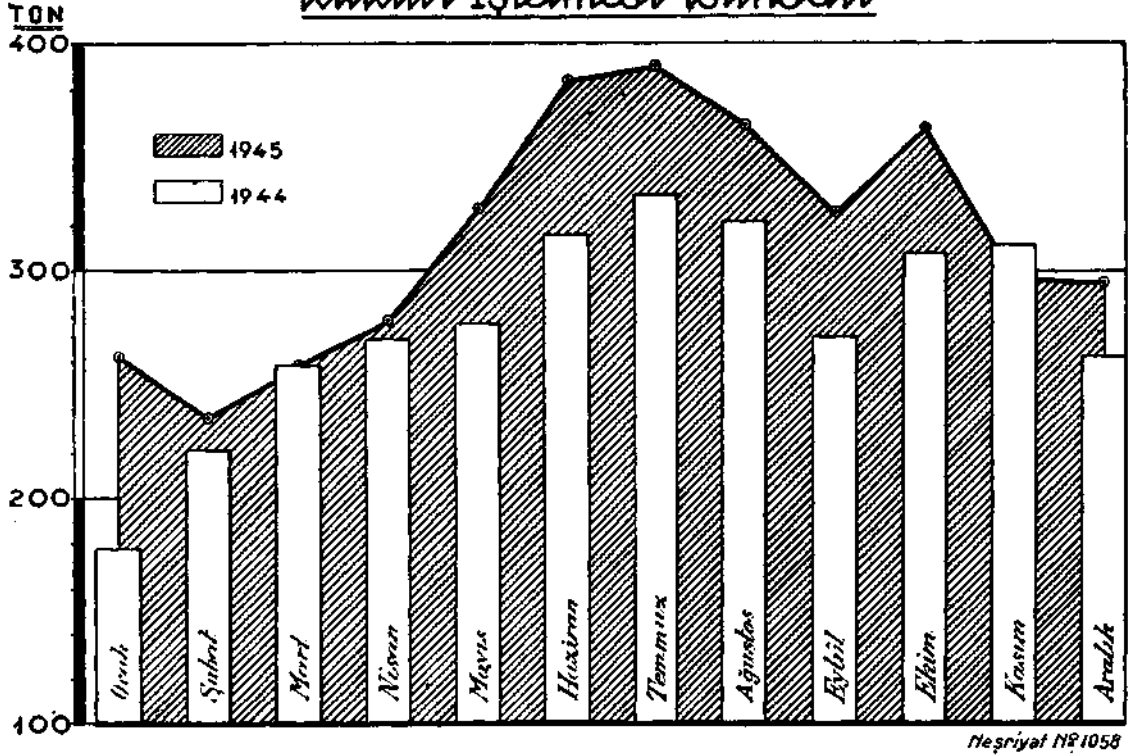
Maden İsmi	İli	İstihsal	İmrarat
Havuzlu	İzmir - Kuşadası	120	215.17
Alacalı	İzmir - Tire	—	385
Kozağaç	Muğla - Milas	—	820.12
Kayabaşı	> >	—	1.627
Şehküy	> >	749	475
>	> >	1.227	1.465
Kırcağır	> >	—	42
Karoltı		96	—
Ahırköy		—	20
Y E K Ü N	—	2.168	5.059.25

1944 zımpara istihsalâtı 100 ve satışı da 51 ton olduğuna göre gerek istihsal gerekse imraratta büyük artma kaydedilmiştir.

1944- 1945 yılları aylara göre istihsal ve satışları ton hesabıyla aşağıda gösterilmiştir.

Ayrıca 1944 ve 1945 seneleri Keçiborlu işletmesinin kükürt istihsalâtını gösterir grafik de aşağıdadır:

1944 VE 1945 Yılları aylara göre Keçiborlu Kükürt İşletmesi İstihsalı

AYLAR	1944		1945	
	İstihsal	Satış	İstihsal	Satış
Ocak	177	36	262	218
Şubat	221	1.898	235	7
Mart	259	1.051	259	100
Nisan	270	276	278	1.398
Mayıs	277	405	327	671
Haziran	316	366	384	313
Temmuz	337	128	390	310
Ağustos	322	315	364	177
Eylül	271	241	328	250
Ekim	308	35	363	44
Kasım	311	31	297	291
Aralık	262	51	295	178
Y E K Ü N	3.331	4.631	3.780	3.962

1944 yılına nispetle 1945 senesinde Keçiborlu işletmesinin kükürt istihsalinde % 14 bir artıma göze çarpmaktadır.

Çimento

Sümerban'k Çimento Fabrikalarının 1945 senesi aylara göre istihsal ve satışları (ton olarak) aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir:

özel sermaye ile işletilen İstanbul Kartal'daki Anadolu Çimento Fabrikasının, 1945 sene» istihsalı 97.720 ton ve satışı 99.482 tondur.

A Y L A R	Sivas Çimento		Zeytinburnu Çimento		A n k a r a	
	İstihsal	Satış	İstihsal	Satış	İstihsal	Satış
Ocak	8.465	1.955	6.327	6.331	—	160
Şubat	2.689	834	3.590	4.247	—	285
Mart	2.581	4.460	6.008	4.443	586	376
Nisan	1.706	5.076	6.622	8.134	1.104	1.029
Mayıs	8.676	5.639	10.247	10.582	1.501	1.468
Haziran	7.783	7.082	12.437	10.413	964	1.015
Temmuz	5.086	6.252	10.743	12.123	1.556	1.690
Ağustos	9.275	10.306	12.320	10.886	322	743
Eylül	9.684	3.804	11.812	11.916	1.640	1.124
Ekim	772	2.821	11.410	12.067	1.035	1.372
Kasım	2.518	2.198	10.356	10.703	1.275	566
Aralık	3.371	1.442	Fabrika işletme sahibi olan şirkete devredilmiştir.			
Y E K Ü N	64.417	53.761	116.544	107.464	11.585	11.169

Enstitümüz 1945 yılında da çalışmalarına hız vererek müteaddit ekipler halinde güney ve batı Anadolu'da maden aramalarına devam edilmiş ve 154.240 kilometre karelik bir sahanın taranması başarılmıştır.

Bir çok yerlerde sondajlar yapılmış ve jeolojik etüdlere devam olunmuştur, işler memnuniyet verici şekilde inkişaf etmektedir.

